

Jazyk

Tak jako chodit můžeme jen tehdy, máme-li k tomu dost místa, ba máme-li vůbec nějaké místo, nějaký terén, po kterém lze chodit, tak také myslit můžeme jen za předpokladu, že pro myšlení tu je rovněž nějaký „prostor“, nějaký myšlenkový „svět“, do něhož jsme mohli vstoupit a jímž můžeme – tím, že myslíme – procházet, podniknout cesty tím či oním směrem. Tím prostorem pro myšlení je především jazyk. Člověk se nerodí ani s jazykem (s dovedností mluvit), ani do jazyka, tak že by se hned od počátku musel v tomto jazykovém „živlu“ nějak orientovat, protože už v něm prostě je. Obvykle říkáme, že se malé dítě musí naučit mluvit. Ale to je jenom jedna stránka celé věci, neboť to, čemu se dítě naučí, je vlastně jen chození v elementu jazyka, procházení prostředím jazyka, musí se naučit v jazyce, ve světě jazyka nějak chovat. Ale to může jen tenkrát, když už tu toto prostředí, tento svět jazyka jest, tj. je přítomen. Být přítomen znamená – jak naznačuje samo slovo – být „při tom“, v tomto případě tedy být při člověku, při dítěti, které se začíná učit mluvit (a myslet, protože obojí nemůžeme od sebe odtrhovat). Způsob, jakým je jazyk „při člověku“, můžeme chápat také jako jeho „přístupnost“, nebo ještě přesněji: jeho otevřenost. Ovšem není to žádná nehybná otevřenost, nýbrž taková, která se děje: jazyk se tu dítěti (i později dospívajícímu a dospělému člověku) vždy znovu otvírá, a to prostřednictvím druhých lidí, nejprve těch vůbec nejbližších, později mnoha dalších. (Když se však pokusíme analyzovat povahu samotného jazyka, dostane se nám řady poukazů k tomu, co je mnoha různým jazykům společné a díky čemu jsou vůbec jazyky resp. světy jazyků možné. Tak uvidíme, že skrze konkrétní jazyk se nám vlastně otvírá svět řeči, bez něhož by nebyl žádný svět jazyka možný.)

(Písek, 930927-1.)

[Šedá část záznamu je v podstatě shodná s deníkovým záznamem 930312-1.
Pozn. red.]